

DÖRDÜNCÜ DAİRE

EAST BAYRAM – TÜRKİYE DAVASI

(Başvuru no. 75535/01)

KARAR

STRAZBURG

26 Mayıs 2009

İşbu karar AİHS'nin 44/2 maddesinde belirtilen koşullar çerçevesinde kesinleşecektir. Şekli düzeltmelere tabi olabilir.

USUL

Bu dava, Esat Bayram (“başvuran”) adlı T.C. vatandaşı tarafından Türkiye Cumhuriyeti aleyhine, 19 Şubat 2001 tarihinde, İnsan Hakları ve Temel Özgürlüklerin Korunmasına İlişkin Sözleşme’nin (“Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi - AİHS”) 34. maddesi uyarınca yapılan 75535/01 numaralı başvuru sonucu görülmektedir.

Başvuran, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) önünde İstanbul Barosu avukatlarından D. Bayır ve M. Tepe tarafından temsil edilmektedir.

OLAYLAR

I.DAVANIN KOŞULLARI

Başvuran, 1973 doğumludur ve İstanbul’da ikamet etmektedir.

Başvuranın Kürt kökenli Türk vatandaşı olan kardeşi Halim Bayram, 1998 yılında, 20 yaşında iken askere çağırılmıştır.

Halim Bayram, 23 Mayıs 1998 tarihinde iki aylık acemi eğitimine İzmir’de başlamıştır. 10 Ağustos 1998 tarihinde, kendisine on beş günlük izin verilmiştir. Döndüğünde, kendisine Çanakkale’de görevlendirileceği bildirilmiştir. 28 Ağustos 1998 tarihinde, Halim Bayram, birliğine katılmak üzere Çanakkale’ye gitmiştir. Komutanı, Hüseyin Arabacı idi.

Birkaç gün sonra, kardeşi başvurana telefon etmiş ve komutanının kendine baskı yaptığını söylemiştir. Başvurana, Hüseyin Arabacı tarafından ölümle tehdit edildiğini söylemiştir.

7 Eylül 1998 tarihinde, başvuranın kardeşi, nöbete gönderilmiştir. Yaklaşık olarak 12.30’da, bir kurşunla ciddi olarak yaralanmış ve derhal Çanakkale Askeri Hastanesi’ne kaldırılarak burada ameliyat edilmiştir. Aynı gün saat 17.00’de, Hüseyin Arabacı başvuranı aramış ve kendisine bir kazanın meydana geldiğini ve kardeşinin kendini vurduğunu bildirmiştir. Başvuran derhal Çanakkale Askeri Hastanesi’ne gitmiştir. Hüseyin Arabacı ve başka bir asker, başvuranı hastaneye götürmüştür. Başvuranın kardeşi, yoğun bakım ünitesinde bilinci kapalı olarak yatmakta idi. Başvuran, Hüseyin Arabacı’ya olayın nasıl meydana geldiğini sorduğunda, Hüseyin Arabacı, başvurana, Halim Bayram’ın silahı kendisine doğrultup ateş ettiği sırada Halim Bayram’a 20-30 metre mesafede olduğunu anlatmıştır. Halim Bayram’ın derhal hastaneye kaldırıldığını ve ameliyata alındığını izah etmiştir.

8 Eylül 1998 tarihinde, başvuran, kardeşiyle kısa süre konuşma imkânı bulmuştur. İddia edildiği üzere, Halim Bayram başvurana şöyle demiştir:

“Hüseyin Arabacı’nın bana yaklaştığını gördüm ve ölüm tehditlerini hatırladım. Beni vuracağını sandım. Ne olduğunu hatırlamıyorum ama kendimi vurmadığımdan eminim.”

Başvuranın kardeşi, başvurana İstanbul’a gönderilmek istediğini söylemiştir. Ayrıca, bir mektup yazıp bunu yine bir asker olan arkadaş Kazım Ağın’a verdiğini de söylemiştir.

Bu sırada, olayın tanıkları olan Barış Tulpar, Celal Elbir ve Kazım Ağın'ın ifadeleri alınmıştır.

Barış Tulpar ifadesinde, öğle yemeğinden sonra dolaşırken bir el silah sesi duyduğunu belirtmiştir. Ne olduğunu görmek için gittiğinde, Halim Bayram'ı yerde ağır yaralı olarak yatarken görmüştür. Halim Bayram, “Yaktın beni Emrah, yanıyorum. Acı çekiyorum” diyerek mırıldanmıştır. Barış Tulpar, Halim Bayram'ın tüfeğinin bacaklarının arasında olduğunu söylemiştir.

Celal Elbir ifadesinde, silah sesini duyduğunda, derhal olay yerine gittiğini söylemiştir. Halim Bayram yerde yatmakta idi. Hala hayattaydı fakat ağır kanaması vardı. Tüfeği bacaklarının arasında idi.

Kazım Ağın ifadesinde, Halim Bayram'ın kendisine, intihar edeceğini çünkü sevdiği kızın bir başkasıyla evleneceğini anlattığını söylemiştir. Ayrıca, Halim Bayram'ın, eğer kendisine bir şey olursa, kendisine ailesine gönderilmek üzere bir mektup verdiğini söylemiştir.

Aynı tarihte, başvuran Kazım Ağın'la da konuşmuş ve Ağın, iddiaya göre başvurana Halim Bayram'ın komutanı tarafından baskı gördüğünü anlatmıştır. Başvurana, ayrıca, askerlerin Halim Bayram'la konuşmamaları için zorlandıklarını söylemiş ve Halim Bayram'ın yatağının bulunmadığını, yerde uyduğunu anlatmıştır. Ağın, Halim'in kendisine bir mektup verdiğini teyit etmiş, ancak birisinin bunu çantasından aldığını söylemiştir.

Başvuran, kardeşini başka bir hastaneye yatırmak istemiş fakat doktorlar buna itiraz etmiştir. Başvuran, İstanbul'a geri dönmüştür.

14 Eylül 1998 tarihinde, başvuranın kardeşinde, disemine intravasküler koagülasyon (yaygın damar içi pıhtılaşması) gelişmiş ve doktorlar kendisinin İstanbul GATA Askeri Hastanesi'ne sevkine karar vermiştir. Sevk esnasında ambulansla iç kanamadan hayatını kaybetmiştir.

15 Eylül 1998 tarihinde, başvuran, kardeşinin ölümüne dair koşulların açıklığa kavuşturulması amacıyla Çanakkale Cumhuriyet Savcılığı'na dilekçe yazmıştır. Kardeşinin kendisini vurduğuna dair şüpheleri bulunduğunu belirtmiş ve otopsi talebinde bulunmuştur.

15 Eylül 1998 tarihli ölü muayenesi ve otopsi tutanağına göre:

“Her iki meme hattının orta kısmının altından başlayarak göbek altına kadar tahminen 30 cm uzunlukta dikilmiş bir yara görülmüştür. Her iki omuz arasında ve dirseklerde çok sayıda jiletle yapılmış eski yara izleri izlenmiştir. Sol kol dış kısmında jilet veya başka bir kesici objeyle yazılmış “Emrah” ismi görülmüştür. Sırt kısmında sol böğür bölgesinde 1 cm çapında kurşun çıkış deliği saptanmıştır. Göğüs bölgesindeki yara izi üzerinde bir kurşun deliği giriş izi gözlenmiştir.”

Başvuran da bu muayeneye katılmıştır. Kardeşinin ölümüne dair şüphelerinin bulunduğunu belirtmiş ve ikinci bir otopsi talebinde bulunmuştur.

15 Eylül 1998 tarihinde, Çanakkale Cumhuriyet Savcısı, olay mahallinde inceleme yapmıştır.

16 Eylül 1998 tarihinde, askeri soruşturma heyeti, Halim Bayram'ın ölümüne ilişkin bir soruşturma başlatmıştır. 18 Eylül 1998 tarihinde, heyet, Hüseyin Arabacı'nın ifadesini almıştır. Arabacı, başvuranın kardeşinin kendisini vurduğunu duyduğunda derhal ne olduğunu görmek için gittiğini ve ambulans çağırdığını anlatmıştır. Halim Bayram'ın batın bölgesinde kan olduğunu görmüştür.

22 Eylül 1998 tarihinde, askeri soruşturma heyeti raporunu sunmuş ve Arabacı'ya ya da hastaneye atfedilecek bir hata bulunmadığı sonucuna varmıştır.

Bu sırada, 17 Eylül 1998 tarihinde, Halim Bayram'ın cesedi üzerinde Adli Tıp Kurumu Morg İhtisas Dairesi tarafından ikinci bir otopsi yapılmıştır. Raporda, ceset üzerinde herhangi bir kurşuna rastlanmadığı ve detaylı raporun ileri bir tarihte açıklanacağı belirtilmiştir. Ksifoit¹ ve sırttaki yaradan alınan örnekler, daha ileri kimyasal tetkike gönderilmiştir.

18 Eylül 1998 tarihinde, Adli Tıp Kurumu, bu iki cilt örneğine ilişkin kimyasal tetkik sonuçlarını içeren raporunu sunmuştur. Halim Bayram'ın sırtından alınan cilt örneğinde, yüksek miktarlarda nitrit-nitrat iyonlarına rastlanırken, ksifoitten alınan cilt örneğinde bu iyonlara rastlanmamıştır.

28 Eylül 1998 tarihinde, Çanakkale Cumhuriyet Savcısı, görevsizlik kararı vermiş ve dosyayı Gölcük Askeri Savcısı'na iletmiştir.

Askeri savcının talebi üzerine, 11 Kasım 1998 tarihinde, olay mahallinde bulunan kovan üzerinde bir bilirkişi incelemesi yapılmıştır. İncelemeyi yaparken, bilirkişi, Halim Bayram tarafından kullanılan tüfekle iki el ateş etmiştir. 13 Kasım 1998 tarihinde, kullanılmış üç mermi kovani, yani, olay mahallinde bulunan bir kovan ile bilirkişinin elde ettiği iki kovan, İstanbul Kriminal Polis Laboratuvarı'nda incelenmiş ve aynı tüfekten çıktıkları sonucuna varılmıştır.

16 Kasım 1998 tarihinde, Emrah Baynal jandarmaya ifade vermiştir. Halim Bayram'ın intiharı kendisine sorulduğunda, Baynal, Halim Bayram'la yaklaşık iki seneden beri arkadaşlıklarının olduğunu söylemiştir. Birbirlerini sevdiklerini belirtmiş ve başka biriyle nişanlandığını inkâr etmiştir.

9 Aralık 1998 tarihinde, başvuran, askeri savcıya ifade vermiştir. Kardeşi Halim Bayram'ın Hüseyin Arabacı tarafından ölümle tehdit edildiğini anlatmıştır.

26 Şubat 1999 tarihinde, Adli Tıp Kurumu, sağlık raporunu sunmuştur. 17 ve 18 Eylül 1998 tarihli incelemelerine atıfta bulunarak, Halim Bayram'ın arkadan vurulduğu sonucuna varmıştır. Raporda, bir kurşunun sırtından girdiği ve ksifoitin sağ altından çıktığı belirtilmiştir. Ateşin tam olarak hangi mesafeden edildiğini tespit etmek amacıyla, Halim Bayram'ın giysilerinin üzerinde yapılacak bir kimyasal tetkik talep edilmiştir.

25 Ekim 1999 tarihli bir raporda, Fizik İncelemeler İhtisas Dairesi bünyesinde bulunan Balistik Şubesi, Halim Bayram'ın ne gömleğinde ne atletinde ateş izine rastlandığını belirtilmiştir. Raporlarda ayrıca, gömleğin arka kısmında 1x 0.5 cm ebatlarında bir delik olduğu belirtilmiştir.

¹ Ksifoitin tanımı: göğüs kemiği/sternumun ucundaki sivri uçlu kıkırdak, sternumun en küçük ve en alttaki kısmı.

21 Ocak 2000 tarihinde, Adli Tıp Kurumu, nihai raporunu açıklamıştır. Bu raporda, önceden yapılmış olan tüm adli tıp incelemelerine atıfta bulunulmuştur. Kurşun giriş ve çıkış delikleri incelendiğinde, genellikle küçük deliklerin giriş delikleri, büyüklerin ise çıkış delikleri olduğu anlaşılmakla birlikte, tersi durumların görülmesinin de tıbben mümkün olduğu belirtilmiştir. Raporda, 26 Şubat 1999 tarihli raporda, Halim Bayram'ın giysilerinde yapılan kimyasal tetkiklerde nitrit ve nitrat iyonlarına rastlanmamasına göre, giriş deliğinin arkada olduğu sonucuna varılmış olmasına rağmen, bu, kurşunun ksifoitten giriş yaptığına işaret etmelidir. Raporda ayrıca, atışın yakın mesafeden veya bitişğe yakın mesafeden yapıldığının tespitine yönelik hiçbir iz bulunmadığı da belirtilmiştir:

“...; ön yüzde ksifoidin sol yan alt kısmından vücuda giren mermi çekirdeğinin cilt altı kas geçişiyle batın boşluğuna girdiği, önden arkaya ve hafif yana seyirle sol lomber bölge üst kısımdan çıkmış olduğu, kişiler hareketli olduklarından kurşunun vücutta izlediği trajesinin atışın yapıldığı yön ve seviyeyi tayine medar olamayacağından, atışın hangi yön ve seviyeden yapıldığının tıbben tayininin mümkün olmadığı oybirliği ile mütalaa olunur.”

Sonuç olarak, raporda, kurşunun batın boşluğundan girdiği oybirliğiyle kabul edilmiştir.

30 Mart 2000 tarihinde, askeri savcı, kovuşturmaya yer olmadığına karar vermiştir. Başvuran, bu karara itiraz etmiştir. 9 Ağustos 2000 tarihinde, askeri mahkeme, başvuranın itirazını reddetmiş ve bu karar başvurana 22 Ağustos 2000 tarihinde bildirilmiştir.

20 Temmuz 2001 tarihinde, başvuran, Adli Tıp Profesörü ve İngiltere İçişleri Bakanlığı Danışman Patologu Christopher Milroy'dan tıbbi rapor almıştır. Christopher Milroy mevcut belgeler üzerinde inceleme yaparak sırtta küçük yuvarlak kurşun yarası ile batın boşluğunun ön kısmındaki büyük kurşun yarasının varlığının, giriş yarasının sırtta olduğuna işaret ettiği sonucuna varmıştır. Sırttan alınan deri örneğinde nitrit-nitrat iyonlarının varlığı ile vücudun ön kısmından alınan deri örneğinde bunların bulunmaması, giriş yarasının sırtta olduğuna dair doğrulayıcı kanıt teşkil etmektedir. Ancak, bu bulguların, giysilerde hiçbir atış artığına rastlanmadığı bulgusuyla bağdaşmadığı da belirtilmiştir. Kısaca, Prof. Milroy, kanıtların, giriş yarasının sırtta olduğu teorisini desteklediği sonucuna varmıştır.

HUKUK

I.AİHS'NİN 2. MADDESİNİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI

Başvuran, AİHS'nin 2., 6. ve 13. maddelerine dayanarak, kardeşinin vatani görevi sırasındaki ölümünün ardından başlatılan idari soruşturmadaki aksaklıklardan şikayetçi olmuştur. Başvuran, kardeşinin komutanı tarafından kasten vurularak öldürüldüğüne inanmaktadır, ancak iç hukuk işlemlerinin yetersizliği sebebiyle iddialarını kanıtlaması mümkün olmamıştır. Başvuran ayrıca, kardeşinin Çanakkale Askeri Hastanesi'nde yeterli tıbbi bakım alamadığını ileri sürmüştür.

AİHM, bu şikâyetlerin 2. madde bağlamında ele alınması gerektiği kanısındadır:

“1. Herkesin yaşam hakkı yasanın koruması altındadır. Yasanın ölüm cezası ile cezalandırdığı bir suçtan dolayı hakkında mahkemece hükmedilen bu cezanın yerine getirilmesi dışında hiç kimse kasten öldürülemez.

2. Öldürme, aşağıdaki durumlardan birinde kuvvete başvurma keskin zorunluluk haline gelmesi sonucunda meydana gelmişse, bu maddenin ihlali suretiyle yapılmış sayılmaz:

a) Bir kimsenin yasadışı şiddete karşı korunması için;

- b) Usulüne uygun olarak yakalamak için veya usulüne uygun olarak tutuklu bulunan bir kişinin kaçmasını önlemek için;
c) Ayaklanma veya isyanın, yasaya uygun olarak bastırılması için.”

A. Kabuledilebilirlik

Hükümet, başvuranın AİHS’nin 35/1 maddesi bağlamında iç hukuk yollarını tüketmediğini ileri sürmüştür. Anayasa’nın 125. maddesine atıfta bulunarak, başvuranın, AİHM’de dava açmadan önce, hukuk davası ve idari dava açabileceğini belirtmiştir.

AİHM, geçmiş davalarda Hükümet tarafından yapılan benzer ilk itirazları hâlihazırda incelediğini ve reddettiğini hatırlatır (bkz. *Abdullah Yılmaz – Türkiye*, no. 21899/02, 17 Haziran 2008 ve *Salgın – Türkiye*, no. 46748/99, 20 Şubat 2007). Bu davada, anılan başvurulardaki bulgularından sapmayı gerektirecek hiçbir koşul tespit etmemiştir. Sonuç olarak, Hükümet’in ilk itirazını reddeder.

AİHM, bu şikâyetin AİHS’nin 35/5. maddesi bağlamında dayanaktan yoksun olmadığını not eder. Ayrıca, başka herhangi bir gerekçeden dolayı kabuledilemez olmadığını da not eder. Dolayısıyla, kabuledilebilir ilan edilmesi gereklidir.

B. Esas

1. Çanakkale Askeri Hastanesi’nde başvuranın kardeşine yapılan tıbbi yardıma ilişkin

Hükümet, ciddi biçimde yaralanan başvuranın kardeşine yetkililer tarafından yeterli tıbbi yardım sağlandığını iddia etmiştir. Hükümet, Halim Bayram’ın hemen hastaneye götürülerek ameliyata alındığını belirtmiştir. Daha sonra, doktorların iç kanama teşhisi koymalarının ardından, Halim Bayram doktoru eşliğinde ambulansla GATA hastanesine gönderilmiştir. Ancak, Halim Bayram nakli sırasında iç kanama nedeniyle hayatını kaybetmiştir.

AİHM, başvuranın kardeşinin olay sırasında ciddi biçimde yaralandığını ve hemen Çanakkale Askeri Hastanesi’ne gönderilerek ameliyata alındığını gözlemlemektedir. Ameliyattan sekiz gün sonra, 14 Eylül 1998’de, başvuranın kardeşinde intravasküler koagülasyon gelişmiş ve doktorlar hastanın İstanbul GATA Askeri Hastanesi’ne gönderilmesine karar vermişlerdir. Başvuranın kardeşi, nakil sırasında iç kanama nedeniyle ambülânsta hayatını kaybetmiştir. AİHM, elindeki belgelere dayanarak, makamların başvuranın kardeşine yeterli tıbbi yardım sağlama konusunda herhangi bir ihmalde bulunmadıklarına karar vermiştir.

AİHM, bu başlık altında AİHS’nin 2. maddesinin ihlal edilmediğine karar vermiştir.

2. Halim Bayram’ın ölümüne ilişkin

Başvuran, kardeşinin askerlik hizmetini tamamlarken bir üstü tarafından kasten vurularak öldürüldüğünü iddia etmiştir. Başvuran, ayrıca, Halim Bayram’ın ölümüne ilişkin etkili bir soruşturma yapılmaması nedeniyle birçok sorunun cevapsız kaldığını, bu nedenle de iddialarının kanıtlanamadığını ileri sürmüştür. Başvuran, bu bağlamda, çelişkili bulgulara yer veren 26 Şubat 1999 ve 21 Ocak 2000 tarihli otopsi raporlarına atıfta bulunmuştur. Başvuran,

ayrıca, hastanede kardeşinin ifadesinin alınmadığını, bunun da makamların konuyla ilgili peşin hükümde bulunarak Halim Bayram'ın intihara teşebbüs ettiği teorisini sorgulamadan kabul ettikleri anlamına geldiğini belirtmiştir.

Hükümet, başvuranın iddialarını reddetmiştir. Hükümet, Halim Bayram'ın intihar ettiğini ileri sürmüş ve yerel makamların şahsın ölümüne ilişkin etkili bir soruşturma yapma yükümlülüklerini yerine getirdiklerini ifade etmiştir.

a. Genel ilkeler

AİHM, zorunlu askerlik hizmeti sırasında meydana gelen ölümlerle ilgili önceki kararlarında belirlediği temel ilkeleri hatırlatır (*Abdullah Yılmaz*, yukarıda kaydedilen; *Kılınç ve Diğerleri / Türkiye*, no. 40145/98; *Salgın*, yukarıda kaydedilen ve *Ataman / Türkiye*, no. 46252/99). AİHM, ayrıca, ikincil bir role sahip olduğunu ve belirli bir davanın koşulları kendisini bunu yapmaya zorlamadığı sürece, olguları ele almakla yetkili olan ilk derece mahkemesinin rolünü üstlenme konusunda temkinli olması gerektiğini vurgular (*Solomou ve Diğerleri / Türkiye*, no. 36832/97). Yerel düzeyde yargılamanın yapılması halinde, olaylara ilişkin kendi değerlendirmelerini yerel mahkemelerin değerlendirmelerinin yerine koymak AİHM'nin görevi değildir ve genel bir kural olarak, ellerindeki kanıtları değerlendirmek, bu mahkemelerin görevidir. Yerel mahkemelerin tespitleri AİHM için bağlayıcı olmamasına rağmen, AİHM, normal şartlarda, bu mahkemelerin vardığı olgusal tespitlerden ayrılmak için ikna edici unsurlara gerek duyar (*Selim Yıldırım ve Diğerleri / Türkiye*, no. 56154/00). Bununla birlikte, AİHS'nin 2. ve 3. maddeleri uyarınca iddialarda bulunulması halinde, yerel düzeyde yargılama ve soruşturma yapılmış olsa dahi, AİHM'nin özellikle etraflı bir inceleme yapması gerekir (*mutatis mutandis*, *Ribitsch / Avusturya*, A Serisi no. 336 ve *Avşar / Türkiye*, no. 25657/94).

Cinayet veya şüpheli ölümlere ilişkin etkili bir soruşturma yapma yükümlülüğü AİHM içtihadında açık bir şekilde yer almaktadır (*Nachova ve Diğerleri / Bulgaristan*, no. 43577/98). Soruşturma ilk olarak, olayın meydana geldiği koşulları anlamaya, ikinci olarak ise, sorumluların belirlenerek cezalandırılmasını sağlamaya muktedir olmalıdır. Bu, sonuca değil, yönetime ilişkin bir yükümlülüktür. Yetkililerin, görgü tanığı ifadesi, adli tıp kanıtları ve gerektiği durumlarda yaralama izlerinin tam ve doğru bir kaydını içeren bir otopsi ve ölüm sebebini de kapsayan klinik bulguların objektif bir analizi dâhil olmak üzere olayla ilgili kanıtları elde etmek için mevcut makul adımları atması gerekir (*Salman / Türkiye*, no. 21986/93; *Tanrikulu / Türkiye*, no. 23763/94 ve *Gül / Türkiye*, no. 22676/93). Soruşturmanın ölüm sebebini ve sorumlu kişiyi belirlemesine engel teşkil eden bir eksiklik, bu standardın karşılanamamasına neden olabilir. Bu bağlamda, bir süratlilik ve ivedilik gereği de bulunmaktadır (*Ali ve Ayşe Duran / Türkiye*, no. 42942/02).

B. Söz konusu ilkelerin bu davaya uygulanması

AİHM, ilk olarak, başvuranın kardeşinin ölümüne ilişkin bir soruşturmanın gerçekten yapıldığını kaydeder. Ancak, aşağıda açıklanan gerekçelerle, soruşturmada bazı ciddi tutarsızlıklar ve eksiklikler baş göstermektedir.

AİHM, başvuranın yerel makamlar önünde sürekli olarak kardeşinin intihar ettiğini reddettiğini ve Hüseyin Arabacı'yı kardeşini öldürmekle suçladığını gözlemlemektedir. Merminin Halim Bayram'ın yanında bulunan G3 silahından ateşlendiğini göstermek için silah üzerinde test yapılırken, parmak izi tespiti için silah üzerinde herhangi bir test yapılmamıştır.

AİHM, Halim Bayram'ın iddia edildiği gibi bir üstü tarafından vurulup vurulmadığının belirlenmesi için bu test sonucunda önemli bir bilgi elde edilebileceği kanaatindedir. Ayrıca, Halil Bayram'ın ameliyattan sonra bilincinin yerine gelmesine ve konuşabilmesine rağmen, hastanedeyken ifadesi alınmamıştır. Hükümet'in görüşlerinde, ameliyattan sonraki gün Halim Bayram'ın bilincinin yerine geldiği kabul edilmiş, ancak yaşayıp yaşamayacağı belli olmadığından ve her halükarda ölümünün ardından adli soruşturma yapılacağından hastanedeyken ifadesinin alınmadığı belirtilmiştir. Ancak, Hükümet'in açıklamaları AİHM için ikna edici olmamıştır. AİHM'ye göre, hastanedeyken Halim Bayram'ın ifadesinin alınmaması, soruşturmayı ciddi biçimde aksatmıştır.

Ayrıca, soruşturma sırasında Askeri Cumhuriyet Savcısı'nın tanıklardan, özellikle başvuran tarafından kardeşini öldürmekle suçlanan Hüseyin Arabacı'dan, çok kısa ifade alması konusunda AİHM'nin tereddütleri vardır. Hüseyin Arabacı'ya olay hakkında ne bildiği sorulduğunda, başvuranın kardeşinin kendini vurduğunu duyduğunu, hemen ne olduğuna bakmaya gittiğini ve ambulans çağırdığını söylemiştir.

AİHM, son olarak, soruşturma sırasında verilen doktor raporları arasında tutarsızlık olduğunu gözlemlemektedir. 15 Eylül 1998'de verilen ilk doktor raporunda, sol bel bölgesinde bir mermi çıkış deliği ve göğüs bölgesinde bir mermi giriş deliği saptandığı kaydedilmiştir. Daha sonra, ksifoit çıkıntısından ve sırttan alınan deri örnekleri kimyasal incelemeye alınmış ve Adli Tıp Kurumu, 18 Eylül 1998'de hazırladığı raporda, Halim Bayram'ın sırtından alınan deri parçası üzerinde çok miktarda nitrit ve nitrat iyonuna rastlandığını kaydetmiştir. AİHM, Adli Tıp Kurumu'nun 26 Şubat 1999 tarihli rapora dayanarak ikinci bir rapor hazırladığını ve bu kez Halim Bayram'ın sırtından vurulduğu sonucuna vardığını gözlemlemektedir. Söz konusu rapora göre, mermi Halim Bayram'ın sırtından girmiş ve ksifoit çıkıntısının sağ alt tarafından çıkmıştır. Atış mesafesinin belirlenmesi için, Halim Bayram'ın giysileri de kimyasal incelemeye gönderilmiştir. Adli Tıp Kurumu, 25 Ekim 1999 tarihli raporunda, giysiler üzerinde nitrit-nitrat iyonu veya kurşun kalıntısına rastlanmadığını kaydetmiştir. Son olarak, 21 Ocak 2000'de, Adli Tıp Laboratuvarı, 15 ve 18 Eylül 1998 ve 26 Şubat 1999 tarihlerinde hazırlanan raporlarla çelişen bir nihai rapor çıkarmıştır. Bu raporda, Halim Bayram'ın giysilerinde nitrit-nitrat iyonu veya kurşun kalıntısına rastlanmadığı tespitine atıfta bulunulmuş ve merminin karın bölgesinden girdiği sonucuna varılmıştır. AİHM, bu noktada, otopsinin amacının, klinik bulguların objektif bir analizi dâhil olmak üzere ölümün hangi koşullarda meydana geldiğini açıklığa kavuşturmak olduğunu kaydeder (*Gül*, yukarıda kaydedilen). AİHM, Adli Tıp Laboratuvarı'nın raporunda kaydedilen sonucun kabul edilmesi ve soruşturmanın sonlandırılması aşamasında, bu rapordaki bulgular ile Adli Tıp Kurumu tarafından hazırlanan ve açık bir biçimde Halim Bayram'ın karın bölgesinden değil sırtından vurulduğunu gösteren önceki iki raporda yer alan bulgular (Halim Bayram'ın gömleği üzerinde yapılan balistik inceleme sonucunda arkada bir mermi deliği tespit edilmiş ve Profesör Christopher Milroy tarafından hazırlanan raporla önceki iki raporda yer alan bulgular doğrulanmıştır) arasındaki çelişkilerin, ilgili makamlar tarafından soruşturulmadığını veya açıklığa kavuşturulmadığını belirtmiştir. AİHM, ayrıca, merminin karından girdiği sonucu, Halim Bayram'ın yalnızca sırt kısmında kurşun kalıntısına rastlandığı ve giysilerinin başka hiçbir yerinde kurşun izi bulunmadığı yönündeki tespitler arasındaki belirgin tutarsızlığın soruşturulması için ilgili makamlar tarafından gerekli adımların atılmadığına karar vermiştir.

AİHM, yukarıda anlatılanlara dayanarak, başvuranın kardeşinin ölümüne sebebiyet veren koşullarla ilgili olarak ulusal makamlar tarafından yeterli ve etkili bir soruşturma yapılmadığı kanaatine varmıştır. AİHM, Halim Bayram'ın intihar sonucu mu öldüğünü yoksa

bir başka kişi tarafından mı öldürüldüğünü elinde bulunan kanıtlara dayanarak belirlemenin kendi açısından imkânsız olduğu görüşündedir. AİHM, başvuranın kardeşinin öldürüldüğü iddiasının herhangi bir dayanağının olup olmadığını belirlemekte karşılaştığı zorluğun, makamların, AİHS'nin 2. maddesinde öngörülen usul yükümlölüklerini ihlal ederek, ölüme sebebiyet veren koşulları yeterince soruşturmamasından kaynaklandığını gözlemlemektedir (*mutatis mutandis*, *Veznedaroğlu / Türkiye*, no. 32357/96).

Buna göre, AİHM, AİHS'nin 2. maddesinin ihlal edildiğı sonucuna varmıştır.

II. AİHS'NİN 14. MADDESİNİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI

Başvuran, kardeşinin Kürt kökenli olması nedeniyle öldürüldüğü konusunda şikâyetçi olmuş ve bu şikâyetini AİHS'nin 14. maddesine dayandırmıştır.

Hükümet, başvuranın bu şikâyetini yerel makamlar önünde dile getirmediğini belirtmiştir. Hükümet, ayrıca bu şikâyetin dayanaktan yoksun olduğunu ileri sürmüştür.

AİHM, elindeki belgelere dayanarak, sözkonusu şikâyet çerçevesinde, AİHS veya Protokollerinde yer alan hak ve özgürlüklerin ihlal edilmediğine karar vermiştir. AİHM, AİHS'nin 35. maddesinin 3. ve 4. paragrafları uyarınca, dayanaktan yoksun olduğu gerekçesiyle başvurunun bu kısmının reddedilmesi gerektiğine karar vermiştir.

III. AİHS'NİN 41. MADDESİNİN UYGULANMASI

AİHS'nin 41. maddesine göre:

“Mahkeme işbu Sözleşme ve protokollerinin ihlal edildiğine karar verirse ve ilgili Yüksek Sözleşmeci Tarafın iç hukuku bu ihlali ancak kısmen telafi edebiliyorsa, Mahkeme, gerektiğı takdirde, hakkaniyete uygun bir surette, zarar gören tarafın tatminine hükmeder.”

A. Tazminat

Başvuran, kendisi ve anne babası için, maddi tazminat olarak 30,000 Euro talep etmiştir. Başvuran, bu bağlamda, Halim Bayram'ın öldüğünde yirmi yaşında olduğunu ifade etmiştir. Başvuran, ayrıca, manevi tazminat olarak toplam 130,000 Euro talep etmiştir.

Hükümet, bu taleplere itiraz etmiştir.

Tespit edilen ihlal ile talep edilen maddi tazminat arasında illiyet bağı bulunmadığını kaydeden AİHM bu talebi reddeder (*Buldan / Türkiye*, no. 28298/95). AİHM, manevi tazminatla ilgili olarak, Halim Bayram'ın ölümünün makamlar tarafından etkili bir şekilde soruşturulmaması sonucu başvuranın ciddi üzüntü ve sıkıntı çekmiş olabileceğini gözlemlemektedir. Buna göre, AİHM, hakkaniyete uygun olarak, manevi tazminat olarak başvurana 5,000 Euro ödenmesine karar verir.

B. Yargılama masraf ve giderleri

Başvuranın avukatı, sözkonusu davanın hazırlanması ve AİHM'ye sunulması için harcanan elli saat ve diğer yargılama masraf ve giderleri karşılığında, İstanbul Barolar Birliği'nin ücret cetveline dayanarak, 33,400 Yeni Türk Lirası (yaklaşık 17,000 Euro) talebinde bulunmuştur.

Hükümet, bu talebe itiraz etmiştir.

AIHM'nin içtihadına göre, bir başvuran gerçekliğini ve gerekliliğini kanıtladığı makul miktarlardaki yargı giderlerini elde edebilir. AIHM, sözkonusu davada, elindeki bilgiye ve yukarıdaki ölçütlere dayanarak, AIHM önünde yapılan yargılama masraf ve giderleri için 1,500 Euro ödenmesine karar verir.

C. Gecikme Faizi

AIHM, Avrupa Merkez Bankası'nın marjinal kredi kolaylıklarına uyguladığı faiz oranına üç puanlık bir artışın ekleneceğini belirtmektedir.

BU GEREKÇELERE DAYANARAK AIHM, OYBİRLİĞİ İLE

1. AIHS'nin 2. maddesi uyarınca yapılan şikayetin *kabuledilebilir*, başvurunun geri kalan kısmının *kabuledilemez olduğuna*;
2. AIHS'nin 2. maddesinin *ihlal edildiğine*;
3. (a)AIHS'nin 44. maddesinin 2. paragrafı gereğince kararın kesinleştiği tarihten itibaren üç ay içinde, ödeme tarihindeki döviz kuru üzerinden Yeni Türk Lirası'na çevrilmek üzere ve her türlü vergi ve kesintiden muaf tutularak Savunmacı Hükümet tarafından başvurana manevi tazminat olarak 5,000 Euro (beş bin Euro), yargılama masraf ve giderleri için 1,500 Euro (bin beş yüz Euro) *ödenmesine*;
(b)Yukarıda belirtilen üç aylık sürenin sona erdiği tarihten itibaren ödemenin yapılmasına kadar, Avrupa Merkez Bankası'nın o dönem için geçerli olan marjinal kredi kolaylığı oranının üç puan fazlasına eşit oranda basit faiz uygulanmasına;
4. Adil tatmine ilişkin diğer taleplerin *reddedilmesine karar vermiştir*.

İşbu karar İngilizce olarak hazırlanmış ve AIHM İçtüzüğü'nün 77. maddesinin 2. ve 3. paragrafları gereğince 26 Mayıs 2009 tarihinde yazılı olarak bildirilmiştir.